

השוכר את האומנין פרק ששי בבא מציעא פג.

עין משפט
נר מצוה

(א) [ע' מוס' לעיל ג' ד"ה שבעה] (ב) [נ"ל מהו וגי' ר"ף ור"ש רכב בר רב הונא] (ג) [לעיל מט' (ד) [עין לעמוד הקודם] (ה) [נ"ל מוס' כ"ג, ו' גיטין פס"א: (ו) [לעיל פ"ג:]

תורה אור השלם

1 כי יתן איש אל רעהו קמור או שור או שדה וקבל מהמה לשומר ונתן או נשבר או נשבה אין ראה: שבעת י"י תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במקל רעהו וקלח בקליו ולא ישלם: שמות כב ט י
2 למען תלך בדרך טובים וארחות צדיקים משלי ב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דדכו וכו' על כחו ונתן שני צדין: (ב) ד"ה עד שלח וכו' אין כהם. י"ב מינה דכ"פ הוה דף מט מנאר דש צדכרס משום מחסרי אמנה:

גליון הש"ס

נב' נשלם פ"א. עין צ"ב דף טב ע"ב מוס' ד"ה איתמר:

הגהות הגר"א

[א] נב' זל אייתי ראה. י"ב גי' ה"ר"ף ור"ש דלף פשעה דב' עי' במלמנות:

ואפי' במקום מדרון נמי. היאך נפטר בשבועה במקום שני אדם רגילין להלך אל"כ מציא עדים: **היבא דאיכא ראה.** במקום שעדים מנזיין: **נייסי ראה.** ולא יפטר בשבועה כאיסי ור' מאיר אית ליה נתקל אנוס הוא הלך שומר שזכר נמי פטור ודאיסי לית ליה: ה"ג ור' **חייא בר אבא וכו' ולא גרסינן אלא.** ומילתא באפי נפשיה ממרן הא דרמינן לעיל דר"מ אדר' מאיר צנתקל ואמר ר' אלעזר תברא וכו' ור' חייא בר אבא פליג אדר' אלעזר ואמר לעולם חד מנא הוא ונתקל ודאי פושע הוא והכל היינו טעמא דמיפטר בשבועה: **שבועה זו סקנס חכמים.** להיפטר זה ולקמיה מפרש מאי משתבע הא פשע: **שאם אי אסה.** פוטרו מן התשלומין כשנתקל אין לך אדם וכו' שדואג שלא יכשל ומשבר: **היכי משתבע.** לרבי חייא בר אבא אליבא דר"מ הא ודאי פושע הוא: **ואסה רבי יהודה.** לאפלוגי ולמימר נתקל לאו פושע הוא אלא קריב לאנוס ולפשיעה דמי לגניבה ואצידה ותקנת חכמים אין כאן אלא הא כי דיניה והאי כי דיניה: (ז) אין גמרא **כרבי מאיר.** דשנייה פטורין בשבועה שמעתי אף אני ומיהו תמיה אני דצשלמא שומר חנם משתבע דלף פשע דלנא צשלמא כר' יהודה סבירא לי דנתקל לאו פושע הוא ולאו אנוס אלא שומר שזכר כו': **בדמסקא.** רחצה: **זינא.** קורה היואל מן הכותל וצולטת לרשות הרבים: **איסי ראה.** ואינו נאמן בשבועה אלא בעדים: **וצנינא לך.** קניתי לך: **וסקיפו להו.** החמינו: **קלא איסי להו.** אימת החמינו ואכל מי היו ושל מי היו שמה שך היו או קנית מומן בדמים פחומים ולא אלנך החמינו: **דרדו באגרא.** מוט כפוף באמלעו ונתנו על כחו (ח) ונשא שני צדין: **בשני ראשו ונושא צו משא כבד:** **משלם פלגא.** פועל שקבל עליו להוליך חביות ממקום למקום ונשאם בלותו מוט ונשבר משלם פלגא: **מאי טעמא נפיש להו.** ולא היה להטעינו לצדו: **ונוטר לתרי.** וכיון דאינו ראוי לשני משאות דרך בני אדם להתחזק ולטוענו כחמד הלך דמי נמי לאנוס: **דרדו צדיגאל.** ען מפולל בראשו וקושר צו משא שני בני אדם ומכניס זארו צין שני פלזיו ומוטל על צ' כתפיו וקורין אותו צלשון אשכנז גבלי"א וראשו של מטה ארוך וכשעומד לפוש מליגו בקרקע: **משלם כוליה.** שפשיעה היא שהרצה במשא שני בני אדם: **סקולאי נושאי משאות ונצרו ליה שלא במקום מדרון ובפשיעה אי נמי צדיגאל:** **בדרך טובים.** לפנים משורת הדין: **וארחוס לדיקים פשמור.** ספייה דקרא הוא:

ואפילו במקום מדרון נמי התינה היבא דליכא ראה אבל היבא דאיכא ראה נתיי ראה ונפטר דתניא איסי בן יהודה אומר י אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם (ה) הא יש רואה יביא ראה ויפטר ור' חייא בר אבא א"ר יוחנן אשבועה זו תקנת חכמים היא שאם אי

השוכר את הפועלי' ואמר להם להשכים ולהעריב. פי ר"י צששכין סתמא ואמר להם אחר שהשכין כזר להשכים ולהעריב אצל אס התנה מעיקרא הכל לפי תנאו: פועל

אתה אומר כן אין לך אדם המעביר חבית לחבירו ממקום למקום היכי משתבע אמר רבא שבועה שלא בכוונה שברתיה ואתא ר' יהודה למומר שומר חנם ישבע נושא שכר ישלם האי כדיניה והאי כדיניה ואתא ר' אלעזר למומר אין גמרא כר"מ ומיהו תמיה אני אם יכולים זה וזה לישבע בשלמא שומר חנם משתבע שלא פשע בה אלא שומר שכר אמאי משתבע כי לא פשע נמי בעי שלומי ואפילו שומר חנם נמי הא תינח במקום מדרון שלא במקום מדרון מי מצי משתבע שלא פשע ואפילו במקום מדרון נמי הא תינח היבא דליכא ראה היבא דאיכא ראה נתיי ראה ויפטר דתניא איסי בן יהודה אומר י אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראה ויפטר ההוא גברא דהוה קא מעבר חביתא דחמרא בריסתקא דמחוזא ותברה בזיזא דמחוזא אתא לקמיה דרבא א"ל ריסתקא דמחוזא שכיחי בה אינשי זיל אייתי ראה [א] ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה ה'הוא גברא דא"ל לחבריה זיל זבין לי ארבע מאה דני חמרא אזל זבן ליה לסוף אתא לקמיה א"ל זבני לך ארבע מאה דני חמרא ותקיפו להו אתא לקמיה דרבא א"ל יארבע מאה דני חמרא תקיפי קלא אית לה למילתא זיל אייתי ראה דמעיקרא כי מזבנת להו חמרא מעליא הוה ואיפטר א"ל רב יוסף בריה כמאן כאיסי א"ל אין כאיסי וסבירא לן כוותיה יאתקין רב חייא בר יוסף בסיכרא הני דדרו באגרא ואיתבר גשולם פלגא מאי טעמא נפיש אחד ונוטר לתרי קרוב לאנוס וקרוב לפשיעה בדיגאל משלם כולה רבה בר בר ג' חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין למען תלך בדרך טובים יהיב להו גלימייהו אמרו ליה עניי אנן וטרחינן כולה יומא וכפינן ולית לן מידי אמר ליה זיל הב אגרייהו א"ל דינא הכי אמר ליה אין יארחות צדיקים תשמור:

הדרן עלך השוכר את האומנין

השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב ימקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב אינו רשאי לכופן ימקום שנהגו לזון יזון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה (ו) מעשה בר' יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה: **גמ' פשיטא לא צריכא דטפא** להו אאגרייהו מהו דתימא אמר להו הא דטפאי לכו אאגרייכו אדעתא דמקדמיתו ומחשכיתו בהדאי קא משמע לן דאמרו ליה האי דטפת לן אדעתא דעבדינן לך עבידתא שפירתא אמר ריש לקיש פועל

שם בני אברהם יצחק ויעקב. וסעודתו של אברהם גדולה משל שלמה דמפרש בגמרא: **עד שלא הסחילו צמלאכה.** דאין כאן אלא דברים ודברים אין צהם (י) משום מחסרי אמנה דלילו משתחילו לא תוכל לחזור: **גמ' דטפא.** הוסיף על שכן משאר פועלין: צכייסמו

צו א מיי פ"ג מהל' שכירות הל' ב ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ סי' דש סעי' א:
ב [מיי' פ"ו מהל' שאלה הל' ג טוש"ע ח"מ סי' קפז סעי' א]:
צו ג מיי פ"ג מהל' שכירות הלכה א סמג ש טוש"ע ח"מ סי' דש סעי' א [וס' ר"ד סעי' ב] וסי' ש"ה ס"א:
צח ד ה ו מיי פ"ג מהל' שולחן ושותפין הל' ט סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קפז סעי' ב:
צט ז מיי פ"ג מהל' שכירות הל' א סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ סי' ש"ה סעי' ב:
א ה ו מיי פ"ג מהל' שכירות הל' א סמג עשין פטו טוש"ע ח"מ סי' ש"ה סעי' א:
ב ט מיי ש טוש"ע שס סעי' ב:
ג י (מיי' שס) טוש"ע שס סעי' א:

לעוי רש"י
גב"א. קרשין (בגמרות).

מוסף רש"י
צא ואמרו להם כו'. שזהו את בנו לחזור בתנאו עד שלא יתחילו התלככה ולפסוק להם מזונות קלים (לעיל פ"ג).

ד א ב ג טושיע ח"מ סי'
שלא קטי' א בהג"ה:
ה ד ה מ"י פ"ח מהל'
חובל ומזיק ה' ט סמנ'
עשין ע טושיע ח"מ סי'
שפח ספי' ט:

תורה אור השלם

- 1 תורה השמש יאספון ואל מעונתם ירצצו: יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב: תהלים קד כב-כג
- 2 תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער: תהלים קד כ
- 3 יארב במסכת בארזיה בקצה יארב לחרטום עני יחטף עני במשבו תהלים קד ט
- 4 שמר פיו ואלשונו שמר מצרות בפשו: משלי כא כג
- 5 לבן שמה לבי ויגל כבודי אף בשרי ישכן לבטתי: תהלים טו ט

פועל בבנייתו משלו. פי' כניסתו לצימו מן המלאכה משלו בשעה שהיא שלו דהיינו אחר יציאת הכוכבים לפי שחזרה לצימו אינו לזורך בעל הבית ולכן אין לו להתצטל בשציל החזרה שאינה ממלאכת צעה"צ וציציאתו למלאכה משל צעה"צ דומן המלאכה הוא מהנך עד זאת הכוכבים ולא מעמוד השחר כמשמט צפרק אמר להס הממונה (יומא דף כח: וס) דמנן האיר כל המזרח ויאלו כל העס לשכור פועלים משמט שלא היו נכנסים למלאכה עד הנך וכן משמט צריש פסחים (דף ג: וס ד"ה ר"א) דקאמר התם דאסור לעשות מלאכה מנהנך צערצ' פסחים (ו) ואמאי (ט) טפי מנהנך אלא לפי שהוא זמן התחלת פועלים לעשות מלאכה ואע"ג דצעורה כתיב גצי צני צית המקדש שהיו עושין מעלות השחר התם משום כבוד צהמ"ק הוה מקדמי טפי אצל שאר פועלין לא היו יוצאין למלאכה אלא מנהנך ואילך שההליכה היא לזורך בעל הבית ואע"פ שמוכיר כניסה שהיא צסוף היום קודם יציאה שהיא צצקן כן דרך הגמרא כההוא דאמר רב יהודה (לעולם יכנס אלם צבי טוב ואלם צבי טוב וצעוין פסין (עירובין דף כ"א) אצל מטפס ועולה מטפס ויורד ואע"ג דשעת הכנסת פועלים צריש פרק שום היתומים (ערכין דף כ"א: וס ד"ה צשעת) היינו שעת הכנסת פועלים למלאכה כדמוכח התם וכן צפ' כל הנשצעין (שבוטות דף מח: מה) מכניס לו פועלים ומוציא לו פועלים התם לשון הכנסה והולאה היא אצל הכא נקט כניסה ויציאה דהיינו כניסה לצימו ויציאה מצימו ופי' זה משמע צצ"ר ואפילו לשון הכנסה מפרש התם כניסה לצימו והכי איתא התם פרשת ואלם ויצא יעקב מן השדה צערצ תנין תמן השוכר את הפועלים ופסק ענהס להשכים ולהעריצ כו' אמר ר' מנא צמקוס שאין מנהג תנאי צ"ד הוא שמהא הולאה משל צעה"צ והכנסה משל פועלים הולאה משל צעה"צ מנין דכתיב (תהלים קד) תזרח השמש יאספון מכאן ואילך יאלם אלם לפעלו הכנסה משל פועל מנין דכתיב (ש) ולעבודתו עדי ערב וכן פירש צקונטרס אלם שפירש צכניסתו משלו מוותר משלו שאינו הולך עד אחר זאת הכוכבים ומה שהוכיח ויתור אין נראה לר"י שאינו מוותר כלום ור"ח פירש צכניסתו למלאכתו ונתן משלו לצעה"צ וממחר ללאת קודם הנך שהוא זמנו ללאת ויאלם מעלות השחר ולכן ציציאתו ממלאכתו משל צעה"צ שיואל קודם זאת הכוכבים שיגיע לצימו עד זאת הכוכבים והוה משל צעה"צ שהרי דינו היה עד זאת הכוכבים כמו שצנא מן הפסוק וקמ"ל ריש לקיש ששינו העולם מנהגס מדין הפסוק שצנא לקייס הא דאמר לעולם יכנס אלם צבי טוב ופי' שכן משמע צצ"ר ואלרצ' שס משמע כפי' קמא ועוד קשה לפירושו דמאי פריך וליחזי הכי נהגי הא ריש לקיש לא אתא למימר שצריך לעשות כן אלא אתא לשמועין למה שינו פועלים מנהגס מפועל דאורייתא:

כניסתו לעיר: משלו. כריך לוותר משלו אלל בעל הבית ולהשקיך אללו: וציציאתו. למלאכתו צצקן: משל בעל הבית. אינו כריך להקדים אלל עם הנך החמה: יאספון. החיות. דלעיל מיניה כתיב משט חשך ויהי לילה צו תרמוש כל חיתו יער תזרח השמש וגו' וסמין ליה יאלם אלם לפעלו ולעבודתו עדי ערב עד שחשך: וליחזי הכי נהגי. צעיר והכל כמנהג המדינה ודריש לקיש מאי היא: צנקוטאי. שנתלקטו ממקומות הרצה ויש מקוס שמקדימין ויש מקוס שמשכיין וליאלם למיסמך אלל דאורייתא: אלו רשעים שצו. שמניחין להן יכולת להלך צרשעס ואין נפרעין מהס: סורה שמש. לעולם הצא: ואל מעונתס יכצוון. הצדיקים: עדי ערב. עד יום מותו: פרהגונא. ממונה של מלך: ספיס גנני. צודק אחריהן ותופסן: הכי יללה להו. להצין תחצולותס: לאו כחיותא מסייל. וכי לא כחיות נמשלו שמתחצולות ציוס צמסתריהס: דלמא. הני דשקלת צדיקי נינהו: הרמנא דמלכא הוא. מלות המלך היא: צארצע שני. שהיא שעת סעודה והכל נכנסין צמניות וסועדין: אקדומי אקדיס לגירסיס. השכים צעול לילה ולכן הוא מנמנס: ואי פועל הוא. שכיר יוס: ואי עצידיס צניילא. אומן שמלאכתו צנילה: רדודי רדיד. תרגום וירקעו את פחי (שמות נט) ורדידו. מותח חוטי נחושת וצורל לעשות מחטין ואומנותו צנילה לפי שמושבו צכלי אומנותו צצקיס דקיס זה דק מזה ואין קולו נשמע צנילה ואפילו לא נשמע קול פטיס צציתו צאותו לילה אין לך לתופסו על כך דלמא רדודי רדיד: גננא הוא. ולכן הוא ישן שניעור צנילה לארצו צצרי דרכיס או לחפור צמים: קריינא דאיגרסא. משל הוא: פרוונקא. שליח: חומץ בן יין. רשע בן צדיק: יאלם בעל הכרס. הקצ"ה כי כרס ה' צצאות צית ישראל: ויכלה. ויטול את קוליו של כרס: קרי עליה. על הכובס: זקפיהו. מלאוהו: קס. רבי אלעזר: סופי זקיפא. תחת העך: על נערה מאורסה. שהיא צצקילה וכל הנסקלין תלנין: ודאוס שלס. מקוס שיש טעס צצצר כגון הנך דניימי צמנותא: דיקולי דסרצא. סליס מלאין שומן. לפי שצעל צצר היה מאל: צשמשא. לנסות אלס יסריח וירוס תולעים: כל סרצא לא מסרת. אל"כ יש צצר עמו: שורייקי סומקי. גוויס אדומיס והן מין הצצר: כי

בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך ודאות שלכם על אחת כמה וכמה מובטח אני בכס שאין רמה ותולעה שולמת בכס ואפי' הכי לא מייבתא דעתיה אשקיהו סמא דשינתא ועיילוהו לביתא דשישא וקרעו לכריסיה הוה מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוזי ואב ולא מסרחי כל תרבא גמי לא סריח כל תרבא לא סריח שורייקי סומקי מסריח הכא אף על גב דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה אף בשרי ישכון לבטח ואף ר' ישמעאל ברבי יוסי מטא בי

בני מעי שישו ומה ספיקות שלכם כך ודאות שלכם על אחת כמה וכמה מובטח אני בכס שאין רמה ותולעה שולמת בכס ואפי' הכי לא מייבתא דעתיה אשקיהו סמא דשינתא ועיילוהו לביתא דשישא וקרעו לכריסיה הוה מפקו מיניה דיקולי דיקולי דתרבא ומותבי בשמשא בתמוזי ואב ולא מסרחי כל תרבא גמי לא סריח כל תרבא לא סריח שורייקי סומקי מסריח הכא אף על גב דאיכא שורייקי סומקי לא מסריח קרי אנפשיה אף בשרי ישכון לבטח ואף ר' ישמעאל ברבי יוסי מטא בי

(א) [פסחים ב: מנינה י: ע"ג א: ג:] (ב) [שבת קנ"ג, א] (ג) [שבת קנ"ג, א] (ד) [שבת קנ"ג, א] (ה) [שבת קנ"ג, א] (ו) [שבת קנ"ג, א] (ז) [שבת קנ"ג, א] (ח) [שבת קנ"ג, א] (ט) [שבת קנ"ג, א] (י) [שבת קנ"ג, א] (יא) [שבת קנ"ג, א] (יב) [שבת קנ"ג, א] (יג) [שבת קנ"ג, א] (יד) [שבת קנ"ג, א] (טו) [שבת קנ"ג, א] (טז) [שבת קנ"ג, א] (יז) [שבת קנ"ג, א] (יח) [שבת קנ"ג, א] (יט) [שבת קנ"ג, א] (כ) [שבת קנ"ג, א] (כא) [שבת קנ"ג, א] (כב) [שבת קנ"ג, א] (כג) [שבת קנ"ג, א] (כד) [שבת קנ"ג, א] (כה) [שבת קנ"ג, א] (כו) [שבת קנ"ג, א] (כז) [שבת קנ"ג, א] (כח) [שבת קנ"ג, א] (כט) [שבת קנ"ג, א] (ל) [שבת קנ"ג, א]

הגהות הב"ח
(א) גמ' אמר ליה מא אמרין: (ב) תוס' ד"ה פועל וכו' מהנך צערי פסחים ואמאי לא קאמר טפי מהנך:

משלי כא כג
לבן שמה לבי ויגל
כבודי אף בשרי ישכן
לבטתי: תהלים טו ט